

3. Výkonnost odvětví

Růst HPH v průběhu roku 2014 pravidelně zrychloval, a to navzdory postupnému přechodu na vyšší loňskou základnu

Tři pětiny růstu HPH zabezpečil zpracovatelský průmysl, poprvé od roku 2010 pozitivně přispělo i stavebnictví

Růst HPH převyšoval dynamiku celkové zaměstnanosti i odpracované doby, které meziročně posílily především ve vybraných službách

Velmi dobrá úroda (obilovin, cukrovky a řepky) vytáhla HPH v zemědělství na nejvyšší úroveň od roku 2009

Veřejné zakázky i mírná zima oživily stavebnictví, kde rostl i počet sebezaměstnaných

Veřejné služby přispěly k růstu HPH celé terciární sféry ze 40 %, dařilo se však i většině ostatních odvětví vyjma peněžnictví a pojišťovnictví, kde HPH mimořádně poklesla - nejvíce od roku 2002

Produkce se zvýšila napříč téměř všemi zpracovatelskými obory, vyjma „malých“ oborů - tiskárenství, dřevařství a oděvnictví

Na prudký propad produkce v roce 2013 navázal těžební průmysl dalším meziročním poklesem (-2,8 %), mírnější útlum dále přetrvává i v energetice (avšak bez hlubšího dopadu na zaměstnanost)

Rok 2014 přinesl potvrzení i pevnější ukotvení růstových tendencí klíčových odvětví české ekonomiky. Souhrnná sezónně očištěná výše hrubé přidané hodnoty (HPH) pokračovala v nepřetržitém růstu započatém ve 4. čtvrtletí 2013 (v meziročním vyjádření), resp. již ve 2. čtvrtletí 2013 (v mezičtvrtletním pojetí). Během 3. čtvrtletí 2014 se přehoupla přes předkrizovou úroveň (obdobné čtvrtletí roku 2008) a během posledního čtvrtletí mírně akcelerovala (meziročně +2,9 %, za celý rok +2,6 %). Růst HPH byl v roce 2014 ze tří pětín tažen exportně orientovaným zpracovatelským průmyslem. Pozitivně však přispěly (podobně jako v letech silné konjunktury) stavebnictví i většina významných uskupení služeb (vyjma finančního sektoru a oblasti nemovitostí, které nenavázaly na předchozí úspěšné roky).

Meziroční zvýšení HPH doprovázel v roce 2014 mírnější růst zaměstnanosti (0,4 %, v pojetí národních účtů), ten ale s obdobnou intenzitou přetrvával i v nedávném období mělké recese. Jen mírný byl také růst celkové odpracované doby (1,0 %) s vyšší dynamikou soustředěnou (podobně jako u zaměstnanosti) hlavně v odvětví služeb - v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (5,8 %) či v oblastech nemovitostí (3,9 %). Zpracovatelský průmysl reagoval na stabilní růst zakázek významnějším růstem zaměstnanosti až s určitým zpožděním (v prvním pololetí 2014 rostl počet zaměstnanců meziročně jen o 0,3 %, v druhé polovině roku již o 1,6 %, nejrychleji od konce roku 2011). Hlavně díky rostlinné výrobě se dařilo i zemědělství, jehož HPH v roce 2014 rostla srovnatelným tempem jako zpracovatelský průmysl (6 %). Oživení veřejných zakázek hlavně v oblasti inženýrského stavitelství se odrazilo v růstu stavebnictví (2,6 %), které ale nadále ztrácelo zaměstnanecká místa, na rozdíl od předchozích let se však navýšil počet sebezaměstnaných (meziročně o 7 %). Obdobná situace nastala v tomto odvětví v období i těsně po hluboké recesi ekonomiky.

V rámci služeb vzrostla HPH nejvíce v dlouhodobě růstovém odvětví profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (+4,2 %) a v informačních a komunikačních činnostech (+3,5 %). V těchto odvětvích se zvýšená poptávka přetavila i do vyšších počtů sebezaměstnaných osob. Díky své váze i dynamice (+2,4 %) pomohly k růstu přidané hodnoty v celé ekonomice z terciární sféry nejvíce veřejné služby. Přispěl k tomu postupný odklon od silnějších úsporných opatření podpořený i větší aktivitou státu v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti. Horší rok zažily peněžnictví a pojišťovnictví, kde HPH meziročně klesla o celá 3 % (proti roku 2008 však zůstávala o téměř třetinu výše, zatímco ve zpracovatelském průmyslu „jen“ o desetinu), což se odrazilo i v poklesu pracovních míst. Naopak již šest let po sobě klesá HPH těžbě, dobývání a energetice, poznamenaná nepříznivými cenami komodit na světových trzích, v posledních dvou letech také výkyvy počasí.

Výkon průmyslu¹ (měřený indexem průmyslové produkce v reálném vyjádření) za celý rok 2014 meziročně přidal téměř 5 % (po stagnaci v předchozím roce). Zatímco v prvních dvou čtvrtletích rostl (po očištění o pracovní dny) shodně o více než 6 %, ve druhém pololetí již narazil na silnou loňskou základnu a posílil o 3,5 %. Za růstem stálo oživení zahraniční poptávky, zpočátku zejména po dopravních prostředcích, které se postupně přeneslo nejen přímými subdodavatelskými vztahy i na většinu ostatních zpracovatelských oborů, a to i v případě domácí poptávky. Pod úrovní roku 2013 setrvaly pouze produkčně okrajové obory – tiskárenství, dřevařství, ale zejména oděvní průmysl, jehož produkce byla proti roku 2008 o třetinu slabší. Mimo zpracovatelský segment pokračoval v dlouhodobých poklesech těžební průmysl (meziročně -2,8 %, proti roku 2007 o celou pětinu), s obdobnou intenzitou (a již po čtyři roky v řadě) i energetika, kde ale redukce produkční výkonnosti nebyla doprovázena razantním úbytkem pracovních míst.

¹ Zahnující odvětví dle CZ-NACE: B (Těžba a dobývání), C (Zpracovatelský průmysl), D (Energetika)

Klíčovým generátorem růstu zůstával po celý rok automobilový průmysl, který se společně s nejbližšími návaznými obory podílel na růstu produkce celého průmyslu až ze dvou třetin

K meziročně vyšší produkci v celém průmyslu v roce 2014 téměř z poloviny přispěla výroba motorových vozidel spolu s ostatními dopravními prostředky, desetinu shodně přidaly i jednotlivé subdodavatelské obory – gumárenství (vč. plastikářství), výroba elektrických zařízení a kovovýroba. Dynamicky rostla produkce i v procyklicky silně exportně orientované výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů (meziročně o šestinu, za dva roky o 37 %) a také petrochemickém i chemickém průmyslu (zčásti také vlivem omezení výroby v předešlém roce vinou povodní). Jen mírně (1,5 až 2,5 %) naopak posílily významné obory potravinářství a též hutnictví či strojírenství, jejichž většímu oživení bránily meziročně slabší tuzemské zakázky. Strojírenství společně s výrobou elektrických zařízení patřily k jediným průmyslovým oborům, jejichž produkce se v posledních pěti letech nepřetržitě zvyšovala.

Průmysl jako celek ve 4. čtvrtletí poprvé překonal úroveň produkce z vrcholu konjunktury, většina oborů však za ní stále zaostávala

Na sklonku roku 2014 průmysl jako celek poprvé reálně překonal úroveň produkce z vrcholu konjunktury (počátek roku 2008). Nejvíce se o to zasloužila výroba motorových vozidel, resp. ostatních dopravních prostředků (svoji úroveň z roku 2007 překonaly o 45 %, resp. 54 %) a také související odvětví výroby elektrických zařízení (o třetinu). O čtvrtinu vyšší byla produkce i v převážně investičně zaměřených oborech - výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů, resp. opravy a instalace strojů a zařízení. Většina průmyslových oborů však předkrizové úrovně produkce nedosáhla - vedle těžby především některá menší zpracovatelská odvětví (výroba nápojů, textilní, oděvní, kožedělný průmysl, tiskárenství, nábytkářství), z významnějších oborů pak průmysl skla, keramiky, porcelánu a stavebních hmot (-23 %), potravinářství (-13 %), o desetinu také hutnictví, kovovýroba a energetika.

Průmysl táhly především investičně orientované obory, zastavil se vleklý pokles produkce u odvětví zaměřených na krátkodobou spotřebu

Podobně jako ve většině let konjunktury táhly i v roce 2014 průmyslovou produkci vzhůru hlavně odvětví zaměřená na investice (+8,5 %), následovaná obory vyrábějícími produkty pro dlouhodobou spotřebu (+6,2 %) či meziprodukty. Po šesti letech nepřetržitých poklesů mírně posílily (1,8 %) i obory orientované na krátkodobou spotřebu (zahrnující např. potraviny, vč. nápojů, textil, oděvy, léky, hračky). Proti konjunkturálnímu roku 2007 se zvýšila produkce jen u investičně orientovaných odvětví (o čtvrtinu), u produktů krátkodobé spotřeby o šestinu oslabila.

Dynamika nových průmyslových zakázek se vrátila k dvouciferným hodnotám, a to i na tuzemském trhu

Příznivé vyhlídky průmyslu dokládají i nové zakázky. Ty v roce 2014 meziročně zrychlily o osminu (nejvíce od roku 2010). Na rozdíl od předchozích let dynamika váhově méně významných tuzemských zakázek (+10,5 %) za těmi zahraničním prakticky nezaostala. Jediné obory bez významnějších růstových „zakázkových“ impulsů zůstaly oděvnictví (s poklesem hodnoty zakázek dvanáct let v řadě) a farmacie (kde mírný růst zakázek ze zahraničí stačil pouze vyrovnat tradiční hlubší poklesy domácí poptávky). Nejvyšší dynamikou zakázek disponoval automobilový průmysl a též výrobci počítačů. Tempo růstu zakázek v průběhu roku 2014 vlivem přechodu na vysokou loňskou základnu sláblo (z 20,3 % v 1. čtvrtletí na 6,5 % v posledním kvartále), stabilní růstovou dynamiku si udržely pouze chemický a strojírenský průmysl a výrobci počítačů.

Přetrvával vleklý pokles poptávky v oděvnictví, výrobcům počítačů naopak objednávky rostly meziročně o šestinu prakticky po celý rok

Meziroční dynamika průmyslové produkce v ČR byla v roce 2014 ze zemí EU čtvrtá nejvyšší, nejsilnější růst v EU dlouhodobě ve středoevropském regionu a Pobaltí

Dynamiku průmyslové produkce ČR v roce 2014 (+4,9 % meziročně) předčily ze zemí EU28 pouze Maďarsko (+7 %), Lucembursku a rychle se zotavující Irsko (+20 %). Průmysl v ČR svými růstovými tempy dlouhodobě převyšuje země eurozóny i celou EU (vyjma roku 2008). Úroveň produkce roku 2007 průmysl překonal již v jedenácti zemích, nejvíce na Slovensku (+29 %) a v Polsku (o čtvrtinu) a Irsku (o šestinu). V Německu, podobně jako v ČR či Maďarsku, tuto metu těsně překonal právě v roce 2014. V celé EU byl nižší o téměř desetinu, především vinou jihoevropských zemí – v Itálii klesl o čtvrtinu, v Řecku a Španělsku bezmála o třetinu.

První růst produkce stavebnictví po šesti letech, mezi roky 2007 a 2013 propadla o 27 % v pozemním stavitelství a o 16 % v inženýrském

Rok 2014 lze z pohledu stavebnictví označit za období obratu. Stavební produkce poprvé po šesti nepříznivých letech v řadě (ve kterých se v úhrnu hlavně vlivem pozemního stavitelství smrskla o téměř čtvrtinu) meziročně posílila o 4,3 %. Poprvé od roku 2006 se dařilo oběma hlavním oborům, když váhově významnější pozemní stavitelství (+3,4 %) mírně zaostalo za inženýrským stavitelstvím (+6,4 %), jehož růst, sycený zakázkami velkých dopravních staveb, byl během roku rovnoměrnější. Oběma oborům pomohla mírnější zima, byť se vyskytla již podruhé v řadě.

Vysoký meziroční růst zakázek v inženýrském

Podstatnější roli však nepochybně sehrálo výrazné oživení stavebních zakázek, pozorovatelné v inženýrském stavitelství již od poloviny roku 2013 (hodnota nových

stavitelství souvisel s realizací významných dopravních staveb podpořených i ze zdrojů EU

Počet dokončených bytů klesl na úroveň roku 1999, nová výstavba ožívá dosud navzdory příznivé situaci na hypotečním trhu i nižším cenám stavebních prací obezřetně

Pět let trvající pokles průměrné hodnoty jedné nově uzavřené stavební zakázky se v roce 2014 zastavil

Obnovení růstu zásoby stavebních zakázek přispívá ke stabilizaci zaměstnanosti ve stavebnictví zatím jen pozvolna, dynamika mezd ve stavebnictví v posledních pěti letech zaostala za tempy v celé podnikatelské sféře

Meziroční dynamika stavební produkce v ČR po čtyřech letech opět příznivější než v celé EU

Vyšší tržby ve službách poprvé od roku 2008 vlivem dlouhodobého růstu váhově významné dopravy a skladování

Ve 4. kvartále přerušeno dvanáct čtvrtletí trvající růst ve skladování, zpomalení meziroční dynamiky i v pozemní dopravě

Po pěti letech zastaveny hluboké poklesy tržeb u reklamních činností, silný růst u pracovních agentur pokračoval

Maloobchodní tržby vč. prodeje aut vzrostly meziročně nejvíce za posledních sedm let a poprvé překonaly úroveň vrcholu konjunktury (r. 2008)

zakázek u podniků s 50 a více zaměstnanci v tomto oboru meziročně posílila o vysokých 41 %, avšak u pozemního stavitelství prakticky pouze stagnovala). Většímu rozmachu pozemního stavitelství zatím bránil velmi opatrný „rozjezd“ nové bytové výstavby. Počet zahájených bytů v roce 2014 proti extrémně nízké loňské základně (nejnižší od roku 1996) sice o desetinu vzrostl, proti vrcholu „stavební“ konjunktury však byly o 45 % nižší. Citelnější meziroční posun u zahájených bytů nastal v roce 2014 pouze u bytových domů (+1,8 tis., na nejvyšší úroveň za posledních pět let), částečně i u nebytových budov, z regionů pak v Praze a Jihomoravském kraji. Počet dokončených bytů v ČR stále setrvačně klesal (-5 %) na nejnižší úroveň od roku 1999. Vysokých 37 % bytů bylo v roce 2014 dokončeno v Praze a středních Čechách.

Oživení výstavby větších (hlavně dopravních) staveb se zrcadlí v i pozvolném růstu průměrné hodnoty na jednu nově uzavřenou zakázku (z 3,6 mil. korun v roce 2013 na 4 mil. korun o rok později), podobně jako u orientační hodnoty na jedno vydané stavební povolení (hlavně u bytových budov). Vyšší byla meziročně i celková zásoba dosud nerealizovaných stavebních zakázek, především vlivem vyšších objednávek od veřejného sektoru (+23 %), zčásti i v posledních třech letech dynamicky rostoucí poptávky ze zahraničí (v portfoliu zakázek stavebních firem tvořila na konci roku 2014 již pětinu). Nominální hodnota veřejných stavebních zakázek však byla proti konci roku 2006 nižší o 43 %, u soukromých zakázek o 22 %.

Vleklá „recese“ stavebnictví se setrvačně projevuje pokračující redukcí evidenčního počtu zaměstnanců (v roce 2014 o 5 %), a to vč. středních a větších firem. Proti roku 2008 ztratilo odvětví (ve fyzických os.) přes 60 tisíc zaměstnanců. I přes významný posun zůstává dle konjunkturálních šetření hlavním faktorem limitujícím stavební aktivitu nedostatečná poptávka (v prosinci 2013 v 83 % případů, o rok později 68 %). Pokles počtu zaměstnanců v příštích třech měsících očekávala na sklonku roku 2014 třetina stavebních podniků (8,5 % dokonce růst), před rokem dokonce 45 %.

Dynamika stavební produkce byla na rozdíl od předchozích čtyř let v ČR (+4,3 %) příznivější než v celé EU (+3 %), kterou v roce 2014 táhly vzhůru zejména Velká Británie a Španělsko. Proti vrcholu konjunktury (rok 2007) ubrala produkce v ČR reálně pětinu, shodně jako v celé EU. Tuto úroveň v roce 2014 překonalo jen pět členských zemí (Německo o 8 %, Polsko o 22 %), výrazně hlubší byla na Slovensku (-26 %) a hlavně v jihoevropských státech (Španělsko -46 %, Itálie - 38 %) a Irsku.

Tržby ve vybraných službách² zaznamenaly v roce 2014 první meziroční růst (0,6 %) od propuknutí hluboké recese. Dařilo se zejména oborům, jejichž tržby rostou dlouhodobě, a většinou již přesáhly „předkrizovou úroveň“. V posledním čtvrtletí 2014 ale dynamika tržeb ve službách oslabil (-1,1 %) vlivem vývoje ve skladování a vedlejších činnostech v dopravě (kde tržby narazily na velmi vysokou loňskou základnu). Z dlouhodobého hlediska se daří zejména dopravě a skladování, jejichž tržby v posledních dvou letech dynamizovalo oživení průmyslu a zahraničního obchodu. Již pátým rokem pokračoval růst tržeb v ubytování (poprvé od roku 2008 i při cenovém růstu), když výpadek návštěvnosti hostů z Ruska a Ukrajiny bohatě kompenzovali turisté ze vzdálenějších, zejména asijských, zemí. Naopak stravování a pohostinství (po příznivějším letním období 2013) pokračovalo v redukcii tržeb. V mírnějším, ale dlouhodobějším útlumu se nachází i činnosti v oblasti nemovitostí a také profesní, vědecké a technické činnosti.

Naopak již devatenáct čtvrtletí v řadě se daří pracovním agenturám a dále i (byť při skromnějších tempech růstu) administrativním a kancelářským činnostem a také bezpečnostním a pátracím službám, činnostem v oblasti IT či tvorbě programů a vysílání.

Obnovení růstu ekonomiky pozvolna následované zlepšením situace na trhu práce se promítlo do indikátoru spotřebitelské důvěry, který se na sklonku roku 2014 nacházel nejvýše od března 2007. Rekordní byly též maloobchodní tržby (CZ-NACE 45 a 47), které meziročně posílily o 5,4 %. Vyšší tržby měl z více než poloviny na svědomí dynamický (výrazně procyklický) motoristický segment, jehož tržby atakovaly dvouciferné hodnoty (u prodeji i oprav a údržby motorových vozidel).

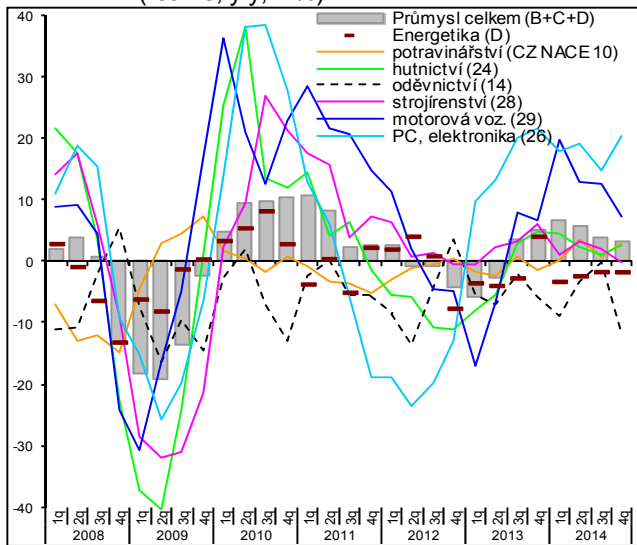
² Nezahrnují odvětví obchodu, peněžnictví a pojišťovnictví, vědy a výzkumu a také veřejných služeb

Vyšší tržby za nepotravinářské zboží ve specializovaných prodejnách u všech hlavních sortimentních skupin - vyjma farmaceutického a zdravotnického zboží

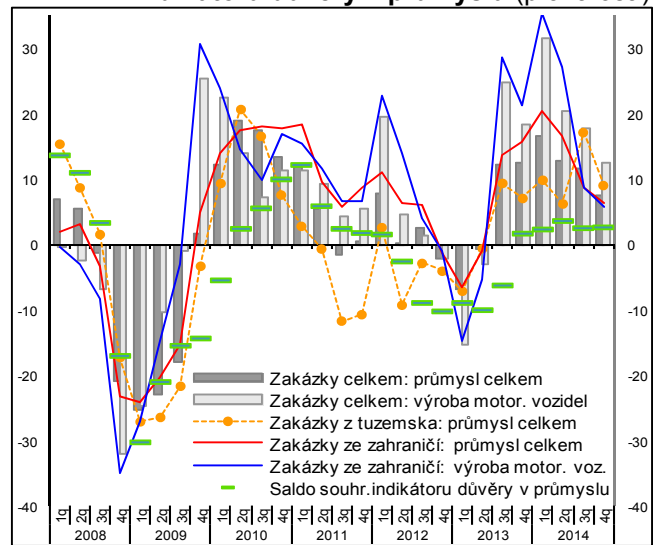
„Nemotoristický“ segment maloobchodu již tradičně táhl prodej nepotravinářského zboží (+4,3 %), kde pokles cen dlouhodobě pomáhal hlavně prodejům počítačových a komunikačních zařízení (+17,2 %). Rostly ale i tržby v drtivé většině ostatních specializovaných prodejen, zejména u výrobků pro domácnosti, kulturu a rekreaci či u prodejen s textilem, oděvy a obuví. Růst tržeb za potravinářské zboží (1,3 %) byl i přes svou „skromnost“ nejvyšší za posledních šest let. Týkal se především větších subjektů, ve specializovaných prodejnách s potravinami tržby pokračovaly v dlouhodobých poklesech. Po pěti letech rostly i tržby u čerpacích stanic (1,7 %), k čemuž přispěl i vysoký meziroční prosincový růst (13,6 %), když velmi příznivý cenový vývoj PHM stimuloval poptávku (vč. tranzitní dopravy). Pokračoval dynamický růst u internetových prodejců (19,7 %).

Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a vybraných zpracovatelských odvětvích (reálně, y/y, v %)**

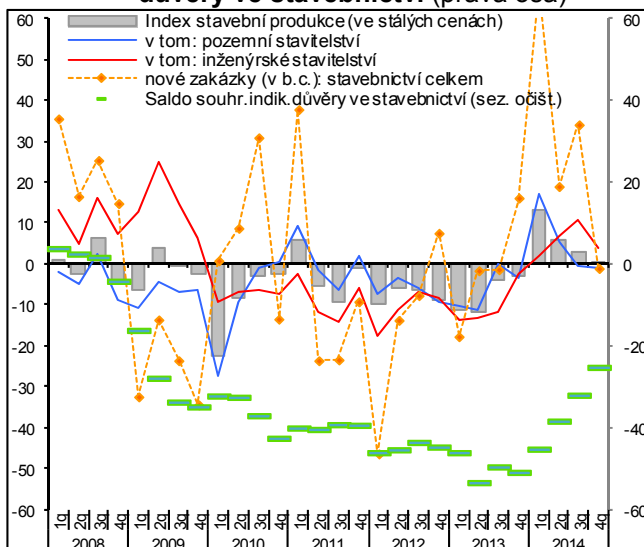
* očištěný údaj o počet pracovních a kalendářních dní

Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (b.c., y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu (pravá osa)**

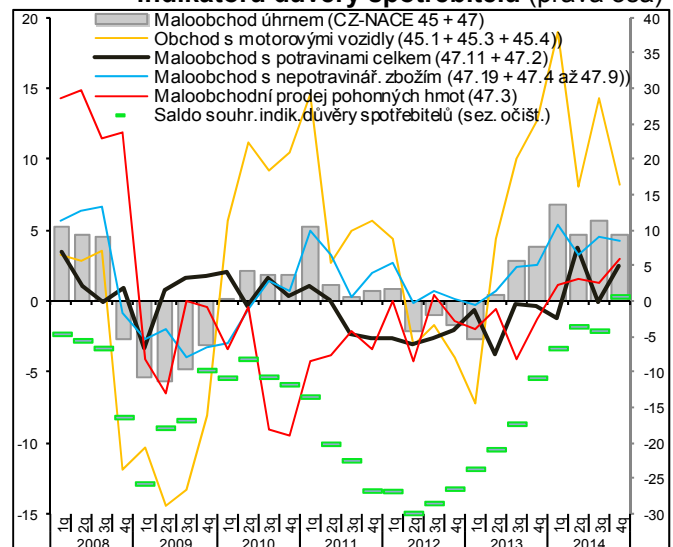
Zdroj: ČSÚ

Graf č. 7 **Stavební produkce, hodnota nových zakázek (y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví (pravá osa)**

* očištěný údaj o počet pracovních a kalendářních dní

Graf č. 8 **Tržby v maloobchodě vč. motoristického segmentu (reálně, y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry spotřebitelů (pravá osa)**

Zdroj: ČSÚ